

เที่ยวได้

“เทพธำโร”

วุฒิ วัฒนสิน¹

“เทพธำโร” เป็นชื่อพันธุ์ไม้พระราชทานที่สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ได้โปรดพระราชทานกล้าไม้มงคลให้กับจังหวัดพังงา เพื่อนำไปปลูกเป็นสิริมงคล เทพธำโร มีชื่ออื่นๆ ว่า จะโคหอม จะโคตัน จวงหอม พลุตันขาว มีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า *Cinnamomum Porreectum Kosterm* วงศ์ LAURACEAE

เทพธำโร เป็นต้นไม้ต้นสูง 10 - 30 เมตร เรือนยอดเป็นพุ่มทึบ กิ่งอ่อนเกลี้ยงและมักจะเป็นคราบขาว เปลือกสีเทาอมเขียว หรือน้ำตาลคล้ำ แตกเป็นร่องตามยาวของลำต้น ใบเดี่ยวออกเรียงตรงข้ามกัน แผ่นใบรูปรีคล้ายรูปไข่ ยาว 7 - 20 ซม. ดอกสีขาวหรือเหลืองอ่อน ออกเป็นช่อเป็นกระจุกตามปลายกิ่ง ผลกลมเล็กสีเขียว พบมากในภาคใต้

เนื้อไม้เทพธำโรมีกลิ่นหอมฉุน สามารถนำมาประยุกต์ทำเตียง ตู้ หีบใส่เสื้อผ้า กันมดปลวกและมอดได้เป็นอย่างดี ใบ เปลือก ลำต้น สามารถสกัดเป็นยาสมุนไพร เป็นยาบำรุงร่างกายได้อีกด้วย โดยเฉพาะหญิงสาวรุ่นๆ สามารถดื่มกินแก้เสียดท้อง ท้องขึ้น ท้องเพื่อขับลมในลำไส้และกระเพาะอาหาร

เนื้อไม้ของเทพธำโรมีสีขาว กลิ่นฉุนเหมือนการบูร อาจกลั่นเอาน้ำมันระเหยจากเนื้อไม้นี้เป็น

การบูรได้ ใบมีกลิ่นหอมเป็นเครื่องเทศ ตามร้านขายยาสมุนไพรใช้ใบนี้เป็นกระวาน สำหรับใส่เครื่องแกงมัสมั่น ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้เป็นคุณสมบัติทั่วไปของไม้ “เทพธำโร” ไม่เคยรู้จักที่ทำรายได้ให้แก่จังหวัดตรัง

ในปัจจุบันศูนย์ผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน ตำบลหนองปรือ จังหวัดตรัง โดยนายเชือบ ชุมดี ได้เป็นบุคคลแรกที่ได้เพิ่มคุณค่าให้แก่ “ไม้เทพธำโร” โดยได้สังเกตเห็นว่าดอกไม้เทพธำโรที่ฝังตัวอยู่ในสวนยางมาเนิ่นนานนับ 100 ปี มีจำนวนมากและมีกลิ่นหอม ส่วนที่เป็นรากของดอกไม้เทพธำโรมีรูปร่างแปลกตา สวยงามยิ่งกว่าประติมากรรมซึ่งมนุษย์จะสามารถรังสรรค์ได้ ในเบื้องต้น นายเชือบได้นำรากไม้เทพธำโร มาเป็นส่วนฐานของช่อดอกไม้ที่ทำจากใบยางพารา หลังจากนั้นต่อมาในปี 2538 จังหวัดตรังได้รับเป็นเจ้าภาพในการจัดการแข่งขันกีฬาแห่งชาติ ครั้งที่ 39 ในนาม “พะยูนเกมส์” เขาจึงเริ่มมีความคิดที่จะนำไม้เทพธำโรที่มีความหอมเป็นเอกลักษณ์มาแกะสลักเป็นรูปพะยูน ซึ่งเป็น Mascot ของกีฬาแห่งชาติครั้งที่ 39 ในเบื้องต้นมุ่งเน้นการแกะสลักรูปพะยูนแล้วนำมาใช้สอยและเป็นของที่ระลึก โดยทำเป็นที่วางทับกระดาษ และพวงกุญแจ ซึ่งได้รับความสนใจและได้รับความสำเร็จเป็นอย่างสูง จากนั้นได้มีการพัฒนารูปแบบมาโดยตลอดถึงปัจจุบัน

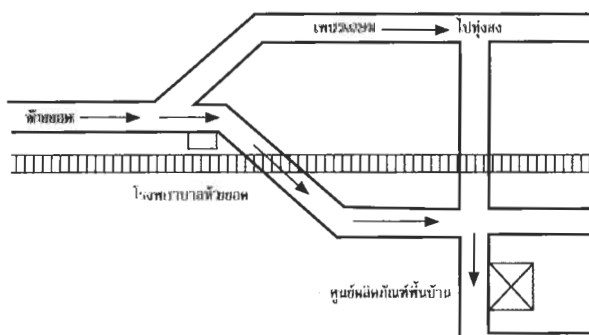
¹ รองศาสตราจารย์ แผนกวิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

นายวิเชษฐ์ ชุมดี นักพัฒนาผู้มีความคิดสร้างสรรค์ ได้สืบทอดอุดมการณ์จากผู้เป็นพ่อ ได้พัฒนาการแกะสลักไม้เทพธำโร ที่มีรูปแบบที่แปลกตาและหลากหลายยิ่งขึ้น

นายวิเชษฐ์ ชุมดี

ถ้าท่านมีโอกาสไปเที่ยวจังหวัดตรัง เทียวได้ฉบับนี้อะยากให้ท่านมาลิ้มลองรสชาติรสนิมทางศิลปะ (นอกเหนือจากอาหารรสเด็ด) ของชาวจังหวัดตรังบ้าง

ภาพแผนผังไปศูนย์ผลิตภัณท์พื้นบ้าน ต.หนองปรือ จ.ตรัง

นอกจากอำเภอเมืองตรังตรงไปยังอำเภอห้วยยอด ประมาณ 30 กิโลเมตร จะถึงทางแยกไปยังอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช เลี้ยวขวาเข้าทางสายเก่า ผ่านโรงพยาบาลห้วยยอด ถึงตำบลหนองปรือ อำเภอรัญญา เลี้ยวขวาจะเป็นป้ายศูนย์ผลิตภัณท์พื้นบ้าน ตำบลหนองปรือ อำเภอรัญญา จังหวัดตรัง ที่นั่นท่านจะได้รับการต้อนรับอย่างอบอุ่น จากคุณวิเชษฐ์ ชุมดี ซึ่งปัจจุบัน ท่านดำรงตำแหน่งหัวหน้ากลุ่มผลิตภัณท์พื้นบ้านตำบลหนองปรือ ที่มีสมาชิกภายในกลุ่มประมาณ 25 คน การแกะสลักไม้เทพธำโร ที่จังหวัดตรัง จะใช้วิธีการสร้างสรรค์ผลงานโดยเทคนิคการแกะสลัก (Engraving) โดยใช้เครื่องมืออันได้แก่ลิวเป็นอุปกรณ์หลัก

อุปกรณ์ในการแกะสลัก

การขึ้นรูปพะยูนเป็นรูปทรงง่ายา

ป้ายศูนย์ผลิตภัณท์พื้นบ้าน

รูปทรงของพะยูนที่ชัดเจนขึ้น

ทรงพระยูงที่ขัดเกลาและตกแต่งแล้ว

การแกะสลักพระยูงจะเริ่มต้นเมื่อนำท่อนไม้เทพธาโรมาขึ้นรูปทรงของพระยูงหยาบๆ ก่อน หลังจากนั้นก็จะพยามแกะสลักในรายละเอียดให้เหมือนพระยูงมากขึ้น ขั้นสุดท้ายจึงตกแต่งรายละเอียดและขัดตกแต่งให้สวยงาม ผลงานการแกะพระยูงด้วยไม้เทพธาโร จะไม่มีการเคลือบด้วยแล็กเกอร์หรือวานิชใดๆ ทั้งสิ้น เพราะต้องการให้เห็นถึงความงามของพื้นผิวไม้ และเพื่อให้เนื้อไม้เทพธาโรได้ระเหยกลิ่นหอมออกมา

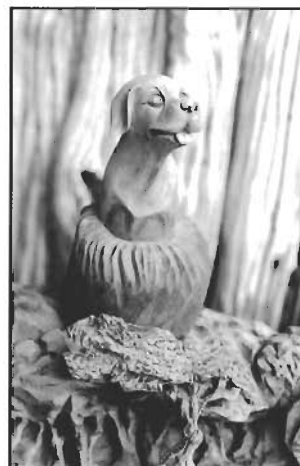

บรรยากาศในการแกะสลักไม้เทพธาโร

ผลงานแกะสลักไม้เทพธาโร แบ่งออกตามลักษณะของประติมากรรมได้ 2 ลักษณะ คือ

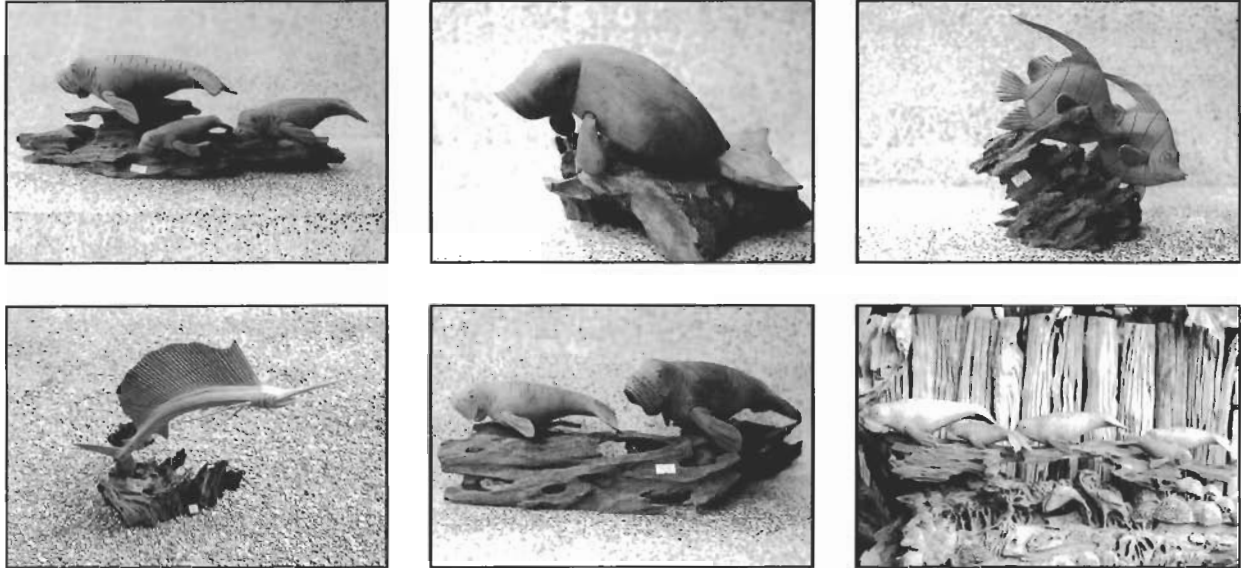

ประติมากรรมแบบนูนสูง

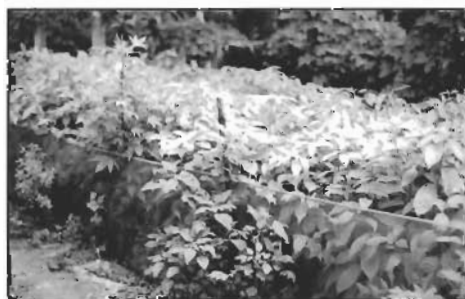
ประติมากรรมแบบลอยตัว

ภาพผลิตภัณฑ์แกะสลักไม้เทพธำโรของจังหวัดตรัง

“ไม้เทพธำโร” จังหวัดตรังมีเอกลักษณ์และความแตกต่างจากผลิตภัณฑ์ที่แกะสลักไม้จากที่อื่นที่เห็นได้ชัดเจนคือ ไม้เทพธำโร ที่นำมาแกะสลักมีกลิ่นหอม ผลงานประติมากรรมลอยตัวจะแกะสลักจากไม้หรือรากไม้เทพธำโรที่เป็นชิ้นเดียว ไม่มีการแกะสลักจากไม้ชิ้นอื่น แล้วนำมาต่อเติม สำหรับรูปแบบจะมีการคิดสร้างสรรค์จากผู้ว่าจ้าง และช่างแกะอยู่ตลอดเวลาไม่นิยมทำซ้ำๆ ตามความคิดเดิม

ต่อไม้เทพธำโรอายุกว่า 100 ปี ในสวนยางที่ตำบลหนองปรือ ปัจจุบันได้นำมาแกะสลักเพื่อการสร้างสรรค์งานศิลปะมากมาย ทำให้จำนวนไม้ตดน้อยลงไปมาก แต่ชาวบ้านกลุ่มผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน ก็ได้มีการใช้เมล็ดหรือแขนงมาปลูกต้นเทพธำโรขึ้นทดแทนตลอดเวลา โดยหวังว่าอีก 20 ปี ข้างหน้า จะได้มีไม้เทพธำโรเพื่อการนำมาแกะสลักต่อไป

ต้นกล้า ไม้เทพธำโรที่จะนำไปปลูกทดแทน

เที่ยวได้ฉบับนี้ขอเชิญชวนท่านได้มาสัมผัสกับหมู่บ้านที่ยังคงเห็นคุณค่าของงานศิลปะ โดยท่านไม่มีความจำเป็นที่จะต้องลงทุนมากมาย ไปชมการแกะสลักไม้ที่จังหวัดภาคเหนือ แต่ท่านจะสามารถเยี่ยมชมผลิตภัณฑ์แกะสลักไม้เทพธำโรที่ทรงคุณค่าทางศิลปะที่จังหวัดตรัง อีกทั้งยังจะได้ร่วมภาคภูมิใจในความสามารถและภูมิปัญญาของคนได้